

Universitets- teologien anno 2021

– en reportage fra auditoriet

Af stud.theol. Sarah Jane Redmond og stud.theol. Kristoffer Johannes Schmidt-Hansen

Den 15. oktober 2021 inviterede Dekanen og Fagrådet ved Det Teologiske Fakultet til et seminar med titlen: “Universitetsteologien anno 2021: Hvad kan den – hvad skal den?” Kierkegaard auditoriet på Søndre Campus var stuvende fuldt, og tre oplægsholdere samt fire paneldeltagere var inviteret til at debattere emnet. To studerende opsummerer og videregiver her hovedpointer og synspunkter fra eftermiddagens begivenhed.

Der findes kun én teologi

Lektor Johanne Stubbe T. Kristensen indledte sit oplæg med et kritisk modspørgsmål: Giver det overhovedet mening at tale om *universitetsteologi*? Findes der andre teologier end den teologi, der udgår fra universiteterne? Hun slog derfor fast, at der kun findes én teologi, og da teologi er en videnskab, og videnskab bedrives på universitetet, giver det ikke mening at tale om universitetsteologi, men blot om teologi. Det betyder selvfølgelig ikke, at der kun bedrives teologi på universitetet. For det må netop være en særskilt pointe; at teologien lever *uden for* universitetet,

men er blevet til *i* universitetssammenhænge. Og var den ikke det sidste, ville den ifølge Kristensen ikke være værd at tage med ud uden for universitetet.

Kristensen opremsede herefter nogle hyppige bud på, hvad teologien primært omhandler: religion, kirke, forkyndelse, etik, politik, terapi, kultur, æstetik eller sandhed. Ifølge Kristensen bør enhver ordentlig teologi beskæftige sig med *alle* dimensionerne. Der findes ikke et eneste problem i dag, der ikke er flerdimensionelt og derfor kan og bør undersøges tværfagligt. Ethvert problem er i sidste ende et teologisk problem. Med udgangspunkt i dette postulat – som desværre ikke blev uddybet nærmere – foreslog Kristensen, at alle institutioner og virksomheder, der ønsker at virke kreativt, bør ansætte en teolog.

Kristensen rundede af med et ønske for fremtidens teologi. At denne må have fokus på sammenhængen mellem det dybe teologiske arbejde indadtil og det brede arbejde udadtil. En fremtid hvor både det interne og eksterne samarbejde kan udvikles endnu mere, end tilfældet er i dag.

At blive en teologisk eksistens

Professor emeritus Viggo Mortensen havde to pointer i sit oplæg. Den ene er, at da teologien i dag er trængt, er der behov for øget samarbejde mellem de to teologiske universitets-uddannelsessteder. Den anden er, at målet med det teologiske studium er *at blive en teologisk eksistens*. Dette bør hele tiden holdes for øje.

Mortensen dvælede herefter ved de to universiteters mottoer. KU's, der står skrevet under en ørnefigur, lyder således: "Coelestem adspicit lucem", og betyder: "Den (ørnen) skuer det himmelske lys". AU's lyder: "Solidum petit in profundis", og betyder: "Søger i dybet den faste grund". De to idealer behøver ikke at være modsætninger, men kan tænkes sammen. Teologiens opgave anno 2021 bør være *at styrke åndeligheden ved at gå i dybden og pege på det himmelske lys*.

Mortensen fremhævede flere gange, at målet – altså hvad universitetsteologien skal – er at gøre de studerende til *teologiske eksisterer*. Desværre blev det aldrig klart for nærværende artikels skribenter, hvad Mortensen mente med denne formulering. For hvad vil det sige at være en teologisk eksistens? Til gengæld understregede han, at når verden forandrer sig – f.eks. ved at vores samfund er gået fra at være mono- til multikultur – bør denne forandring og nye situation influere på den teologiske uddannelse og forskning, men hele tiden med det sigte at få skærpet det teologiske anliggende.

Den etiske dimension og teologiens mulighed

Professor emeritus Ove Kaj Pedersen understregede i sit oplæg, at teologien i dag både har en vigtig rolle at spille i samfun-

det og en god mulighed for at gøre det. Teologerne bør træde tydeligere frem i den offentlige samtale. For der er ifølge Pedersen et udtalt behov for en modvægt til den kynisme og rationalisme, som blandt andet politologer og økonomer har fremmet i vores samfund gennem deres videnskabelige, empiristiske og utilitaristiske fremgangsmåde.

Pedersen betonedede, at der er åndelige værdier i bunden af vores samfund, og at disse særligt bryder frem, når samfundet rammes af en krise. Og når en krise som coronakrisen opstår, bliver vi mindet om, at der i bunden af vort samfund ligger en hel række værdier, som vi til hverdag tager for givet.

Før coronakrisen ramte, var der en art etisk klangbund i befolkningen. Det viser, at det etiske, religiøse og teologiske ligger neden under samfundets overflade og er en – om end ofte skjult, så til gengæld stor – del af vores selv- og samfundsforståelse. Der er en intuitiv etisk væren, der mobiliseres i krisetider. Samtidig er der i samfundet som helhed en alt for begrænset viden om etik og dannelse til at besvare de etiske spørgsmål. Det er en stor udfordring. For i takt med at samfundet bliver mere komplekst, og prioritetspolitikken har ændret vores samfund, opstår der konstant etiske øjeblikke og dilemmaer for alle samfundets individer. De etiske øjeblikke er så at sige blevet hverdagsøjeblikke for os alle sammen.

Det er her, at teologien og teologer ifølge Pedersen har en vigtig rolle at spille. Coronakrisen er en historisk mulighed, da de etiske dilemmaer har stået i kø hos den enkelte borger såvel som hos politikere, embedsværk og samfundets organisationer og institutioner. Teologer

besidder en viden og kundskab, som kan kvalificere vores omgang med de etiske spørgsmål. Derfor er det afgørende, at de igen forsøger at præge den offentlige debat og samtale.

Oversættelse, omsættelse og formidling

Efter kaffepausen indledte tidligere generalsekretær i Bibelselskabet Birgitte Stoklund Larsen de korte oplæg fra pannedeltagerne. Hun proklamerede, at *vi har brug for universitetsteologien for at tænke langsomt – så den ikke i praksis opløser sig i aktiviteter*. Herefter præsenterede Larsen tre hovedpointer:

1. Den internationale forskning er ikke et problem i sig selv. Problemet er, at internationale forskere ikke blander sig i samfundsdebatten eller optræder i medierne. De har ingen synlighed uden for universitetets mure.

2. Der skal finde en udveksling sted mellem universitet og samfund. Her ser Larsen, at universitetsteologien gavner teologien uden for universitetets mure i kirken og i samfundet generelt gennem foredrag, kronikker og udvalgsposter – alt det, der måske ikke tæller på universitetet, men som gavner os alle.

3. Oversættelse er en teologisk grunddisciplin, der omhandler både oversættelse, omsættelse og formidling. Her krydser spørgsmålet om international forskning – for hvis vi kun formidler teologi på sprog, vi ikke er hjemme i, så går der noget tabt. Derfor udtrykte Larsen en bekymring for, om der i fremtiden vil være kvalificerede danske bibeloversættere.

Lignelsen om prædikanten og universitetsteologen

Lektor Frederik Poulsen introducerede sit oplæg med et retorisk spørgsmål: *Mangler teologien synlighed i debatten og den bredere offentlighed?* – JA! Men hvad kan universitetsteologien så, hvis den ikke kan bryde igennem mediemuren? Poulsen svarede herpå med en lignelse lånt af professor Manfred Oeming:

“Søndag morgen går præsten op på prædikestolen, slår op i Bibelen, ser ud over menigheden og siger: I dag vil jeg forkynde jer en stor glæde! Universitetsteologen derimod går hen i auditoriet, slår op i Bibelen, ser ud over studenterne og siger: I dag vil jeg forkynde jer et stort problem!”

Lignelsen siger noget væsentligt om forholdet mellem teologien i samfundet og teologien på universitetet. De har med hinanden at gøre, men er samtidig forskellige – præstens opgave er at formidle et glædeligt budskab, universitetsteologens opgave er at gå kritisk bag om budskabet og undersøge det i fortid og nutid.

Poulsen sluttede med at slå fast, at universitetsteologien står for en kritisk, problemorienteret undersøgelse af Bibelen. Det er afgørende, at præster har en teologisk universitetsuddannelse med i bagagen, før de prædiker. Og det er en rolle, der er langt vigtigere end flygtig synlighed i debatten og avisspalterne.

Tænke vidskab og tænke dialektisk

Leder af Grundtvig-Akademiet Ingrid Ank berettede om, hvad hun oplever som en enorm efterspørgsel på teologisk tænk-

ning. Problemet med denne efterspørgsel – for der er et problem – er mængden af reelle jobs. Der er ikke overensstemmelse mellem efterspørgsel og de midler, der er til stillinger for teologer – ud over præstestillinger naturligtvis. Derfor er det vigtigt at definere, hvad det er, en teolog kan. Det gav Ank et bud på:

En teolog kan tænke i *sammenhænge* og tænke videnskab, som det Grundtvig kaldte *vidskab* – tænke i helheder og dermed nuanceret om mennesket. Derudover kan teologer tænke *dialektisk*, dvs. *holde to sandheder op imod hinanden og forholde sig til disse modstillinger, men ikke nødvendigvis gå fra dem*.

Ydermere så Ank et behov for en kamp for det etiske og en teologisk tænkning, der udvandes i samfundet for tiden. Det ser hun lige nu på læreruddannelsen, hvor nogle ønsker at få Grundtvig og Løgstrup ud – og dermed skubbe dem ud, der kan tænke dialektisk og i helheder.

Og så er det vigtigt at holde niveauet: *Det er i folkelighedens interesse, at teologien holder et tårnhøjt niveau* – både for teologiens, for kirkens og for samfundets skyld.

At undre sig såre

Professor Niels Henrik Gregersen pointerede, at *universitetsteologiens opgave anno 2021 er den samme, som den altid har været; at lytte, at læse, at undre sig såre – at tænke over noget, som allerede eksisterer og er derude*. Og det, der allerede er derude, beskriver Gregersen som tre størrelser: For det første er det *teologiske tekster*. For det andet drejer det sig også om det, Gregersen kalder *repræ-*

sentative former for en levet kristendom (f.eks. kirken). Og for det tredje drejer teologi sig om det at være menneske – at leve i et overskud og en tilværelse, som er fuld af krav og dilemmaer.

Ifølge Gregersen er teologiens konstruktive opgave at *udfolde det, som sagen drejer sig om – for kristendommen: tro, håb og kærlighed*. Her er formidlingsevnen afgørende. I den forbindelse fremhævede Gregersen, at ens teologi ikke kun bliver testet, når man skriver et debatindlæg, men den bliver særligt afprøvet i undervisningen. Derfor betonedes han vigtigheden af ikke kun forskningsbaseret undervisning, men også undervisningsbaseret forskning – en forskning der netop i sig selv er i stand til at lytte og undre sig såre.

Til slut påpegede Gregersen vigtigheden af, at teologien tager et opgør med primitiviseringer af forståelsen af tro, håb og kærlighed. Det er begreber, der allerede eksisterer, men som har brug for at blive tænkt og reflekteret over, har brug for formidling og reformulering.

Nye spørgsmål melder sig

Pludseligt var tiden gået, og de to teologiske studenter sad tilbage med flere spørgsmål, end de kom med. En diskussion om, hvad teologien kan og skal, bliver man ikke lige færdig med. Heldigvis. Flere af dagens synspunkter kunne dog trænge til præcisering og uddybning. Det havde dertil været godt, hvis der havde været mere tid til at inddrage auditoriet. Med andre ord kalder dette seminar på en opfølgning i det kommende år.